

Preek over Mattheüs 28:16-20

Gehouden op zondag Trinitatis, 26 mei 2024 in de Buurtkerk te Noordwijk

Gemeente van drie-enige God,

Afscheid nemen heeft verschillende kanten. Als je voor je eindexamen geslaagd bent, zwaai je af met een bonte avond, met een sterk lied op de docenten, met een knalfeest. Zeker blij en opgelucht, maar toch ook met een beetje weemoed. Soms neem je ook afscheid doordat je verhuist, emigreert of gaat scheiden – elke situatie vraagt weer andere woorden en handelingen. Kinderen die op kamers gaan zwaai je bij een verhuishagen uit. Of je moet iemand op een sterfbed achterlaten. Het afscheid in ons verhaal vanochtend zit een beetje tussen al deze afscheiden in.

Jezus verlaat z'n leerlingen, maar blijft gek genoeg ook aanwezig. "Ik ben met jullie alle dagen tot aan de voltooiing van deze wereld", zegt hij. Alleen een beetje anders dan je denkt. Het heeft iets van die examenjongeren. Je hebt van alles op school geleerd. Je neemt afscheid van je leraren. En het is nu aan jou om eigen wegen te gaan, maar wel mét alles wat je van ze geleerd hebt en in die zin gaan je leraren met je mee.

Jezus heeft zijn leerlingen vertrouwd gemaakt met een geweldig project. Het project 'Koninkrijk van God'. Maar nu komt het eropaan dat de leerlingen in zijn geest dat project verder gaan uitwerken en vormgeven. Dus: Je opleiding is voorbij, je diploma is binnen en er is meteen werk voor je – en hoe! "Ga op weg, en maak alle volken tot mijn leerlingen."

Zo, dat klinkt aanmatigend. Leed Jezus aan grootheidswaan? Of hebben wij die pretentie in deze woorden gelegd? Zou Jezus het echt bedoeld hebben, zoals Mattheüs het opgeschreven heeft? In ieder geval is deze vers heel lang de lijftekst van zendelingen geweest. Met die tekst in hun buidel hebben deze pioniers de basis gelegd voor kerken wereldwijd.

Dat gebeurde vaak niet zachtzinnig en was heel ingrijpend. Mensen zijn niet alleen overvallen met het evangelie maar ook met onze cultuur. Vaak dwingend en met wapengeweld. We kwamen aan, met onze vloten: op dek soldaten en kanonnen, achterin Bijbels en de Heidelbergse Catechismus.

Zelfs onze Zuiderburen overvielen we ermee. Onlangs vertelde mij een oude dame in de Open Kerk hoe zij met haar jeugdvereniging van de kerk in de jaren '50 in Antwerpen blaadjes ronddeelde, op straat en deur aan deur. Hun missie: Belgen bekeren. Want rooms-katholiek dat kon toch niet! Gereformeerd was veel beter, en dan natuurlijk liefst hun bepaalde smaak gereformeerd! Zij voelde zich toen al heel ongemakkelijk erbij, zei ze: Kun je dat zo wel doen? Roept dit geen aversie op?

Vandaag, decennia later, ligt het heel anders. Niks meer de ander je geloof en cultuur opleggen. Nee, wij christenen zijn in de meeste delen van Nederland al lang een minderheid en allerlei religies en culturen zijn onze kant opgekomen. We ontmoeten ze bij ons in de buurt, de supermarkt en op school, de Turkse of Marokkaanse moslim, de Somalische of Oekraïense christen. En de multiculturele samenleving beheerst de kolommen van onze kranten. Zo ga je toch anders tegen de dingen aankijken.

Jarenlang sprak je over andere geloven als 'vreemde godsdiensten'. Als iets ver van jouw bed, zonder dat het jouw gevoel raakte. Maar dat is veranderd. We hebben het niet meer over godsdiensten waarover boeken of de TV ons informeren, maar ontmoeten zelf mensen met deze geloofsovertuigingen. Als buurman, arts-assistente, huishoudelijke hulp of in een interreligieuze gespreksgroep leren wij moslims, joden, boeddhisten en anderen kennen. Allemaal mensen voor wie hun geloof net zo waardevol is als de onze voor ons. En als je met hen over het geloof in gesprek gaat, dan is dat vaak inspirerend en hartverwarmend.

Het is prachtig om te ontdekken dat je met mensen die anders zijn en op een andere manier geloven zulke waardevolle dingen kunt delen. Dan blijken wij bij alle verschillen ineens toch zoveel gemeenschappelijk te hebben, als het gaat om de grote vragen van ons bestaan. Ja, en ook om de dingen die voor je gevoel juist alles met de boodschap van Jezus te maken hebben. Moet ik deze mensen dan ervan gaan overtuigen dat mijn christelijke gelijk ook voor hen moet gelden?

Nu zie ik u al denken: "Nou, dominee, berg dan je boodschap maar op. Wat betekent het dan nog dat verhaal van God en van Jezus door te willen geven?" Misschien meer dan u denkt. Want volgens mij slaagt een gesprek met andersgelovigen niet pas bij als je gesprekspartner hier bij de doopvont staat. Zo'n ontmoeting slaagt al als het een dialoog wordt. En een dialoog bestaat niet uit de overtuiging van de ander dat jij het veel eerder bij het rechte eind hebt. Nee, een dialoog is een evenwichtig tweegesprek waarin jij probeert zo

goed mogelijk te luisteren en je in te leven in die ander. En die ander net zo in jou, want hij of zij wil ook weten waar jij staat. Laat maar zien wie je bent, wat je gelooft. Bevraag elkaar maar op je diepste intenties: Wat beweegt jou, wat leeft er in jou?

Want uiteraard zijn er talloze prachtige dingen in mijn geloofstraditie die ik wil delen met anderen! Als je ziet wat die Jezus van Nazareth voor iemand was. De wereld zou er echt heel anders uit zien als mensen net zo zouden leven. In die zin zou ik inderdaad wel willen dat iedereen zijn volgeling wordt.

En toch geloof ik eerlijk gezegd niet dat Jezus zelf een eigen kerk of het christendom heeft willen stichten. Daarvoor was hij te overtuigd Joods en ging hij veel te ruim met allerlei mensen om. Maar ik snap best dat Matteüs het in de context van zijn eigen tijd zo opgeschreven heeft: de joden hadden die nieuwe Joodse sekte die in Jezus de Messias zag, net uit hun gelederen verbannen. Waar moesten zij nu heen – ook met hun verhaal, met hun project ‘Koninkrijk van God’? Mattheüs legt het Jezus in de mond: steek grenzen over, ga de wereld in, vertel het verhaal van Jezus aan alle volkeren! En groot gelijk, het is ijzersterk, dat verhaal! Het daagt vandaag de dag nog steeds mensen uit om het te vertellen.

Maar het leuke is, dat je dat eigenlijk vooral in een echte dialoog met die ander pas goed kunt doen, want in dialoog kom je heel dicht bij de kern van jouw eigen geloof. Pas als je echt uitgedaagd wordt door de ander word je je bewust waar je zelf staat. En dat heeft ook met de manier te maken waarop je met die ander in gesprek gaat. Ik wil dat niet opdringerig doen, maar bescheiden en vol vertrouwen.

Vol vertrouwen, omdat wij met ons leven en praten uiteindelijk toch maar zadjes uitstrooien en het aan God mogen overlaten of deze zadjes vrucht dragen. Geloof kan je niet maken, kweken, doorgeven of opvoeden. Geloof is een cadeau van God en op hem vertrouw ik.

Bescheiden in de zin, dat ik zal blijven zeggen dat Jezus voor mij persoonlijk inspiratiebron en Heer is. Maar ik zal nooit durven zeggen dat dus een andere weg naar God principieel onmogelijk is. Ik geloof dat niet. En ik ervaar het ook niet zo.

Als ik hoor hoe een boeddhist mediteert, of hoe een moslim zijn geloofsverhaal vertelt, dan proef ik in die mensen, bij alle verschillen, ook iets van God. Want ook zij zijn zijn schepselen en dus ligt ook in hen dat evenbeeld van God opgeslagen. Als je je dat realiseert, als je bij zo’n dialoog die ruimheid voelt, dan is dat een rijke ervaring. Dan ervaar je in de ontmoeting met die ander dat de Eeuwige, die ene Bron waar wij allen uit drinken, veel groter is dan wij vaak beseffen. Dat God ook huist in mensen die buiten onze opgetrokken muren van het christendom vallen. Dan maak je waar wat Jezus als het grootste gebod zag, het gebod van de naastenliefde. Dat kan je namelijk ook goed als volgt vertalen: “Heb je naaste lief, hij is zoals jezelf.”

Berg je eigen boodschap dan maar op? Nee dus. Juist in die echte ontmoeting ontstaat ook alle ruimte om te laten zien wie jij bent. Laat dan zien, met hoofd en hart en handen, dat iets van de Geest van Christus ook in jou leeft. Dat is nu juist die prachtige beweging die ontstaat in dialoog. Jij leert van die ander maar die ander ook van jou. En, wie weet, wellicht draagt dat zadjje ooit vrucht...

“Ga op weg, en maak alle volken tot mijn leerlingen.” Wat hoor ik uiteindelijk in die woorden? Ik hoor daarin iets van dat universele dat in Jezus was. Want hij zelf overschreed ook talloze grenzen. Hij liet zien dat die goddelijke liefdesbron er voor alle mensen was en in alle mensen kan huizen. Getuigen wordt voor mij dan net zoiets als Jezus deed: die ruimheid laten zien en die grenzeloze liefde voor alle mensen. Maar tegelijkertijd ook open blijven staan en willen leren van anderen. Want die vreemde die zo vreemd is en niet in jouw kraam past, die ander die een beroep op je doet: die zou jou ook wel eens iets heel wezenlijks te zeggen kunnen hebben. Waardoor jij je beeld moet bijstellen, waardoor je kunt groeien, als mens én als gelovige. Want echt lieve mensen, we hebben allemaal maar zo’n ieniemienie klein deeltje van de waarheid op zak. God is echt een maatje te groot voor onze beelden, woorden en opvattingen alleen.

Mooi als je elkaar zo kunt ontmoeten in die dialoog. Je wordt dan als het ware opgetild uit je eigen kleine ik. En je komt in een veel grotere ruimte te staan. Een ruimte met mensen die zich allen openstellen voor die ene Geest van God die grenzen overschrijdt. Dan ontstaat er een nabijheid, waardoor alles dieper, eenvoudiger, werkzamer wordt. Het krijgt haast iets mystieks. Je voelt je met elkaar van binnen gekend, gedragen door die Eeuwige Bron.

Op die manier wil ik graag Jezus' verhaal vertellen. Zo gaat Hij ook zegenend met ons mee: “Ik ben met jullie alle dagen”. Een troostvolle, bemoedigende gedachte. De geest van de meester blijft onder ons. De Geest die tot ons zegt: Als je God wilt zien, gééf Hem dan te zien en te ervaren. Amen.